



Sesida dals

21 da favrer 2017

Communitgà ils

23 da favrer 2017

Protocol nr.

129

Fusiun da las vischnancas d'Andiast, da Breil e da Vuorz: promoziun chantunala

Las vischnancas d'Andiast, da Breil e da Vuorz planiseschan da fusiunar ad ina nova vischnanca. Las votaziuns davart il contract da fusiun èn planisadas per il zercladur 2017. Ils 14 da november 2016 ha la grupp da project inoltrà al departament da finanzas e vischnancas, en num da las trais vischnancas, la dumonda da decider davart las prestaziuns chantunalas da promoziun en cas d'ina fusiun. Per resumar vegnan exprimidas las suandantas aspectativas:

- *conceder ina contribuziun da fusiun adequata resguardond spezialmain las differenzas finanzialas da las vischnancas;*
- *resguardar la grevezza particulara dals custs per projects impurtants;*
- *desister da restituziuns da contribuziuns chantunalas;*
- *mantegnair las accessibladads cun il traffic public (status quo);*
- *cumpensar eventuals dischavantatgs che la fusiun porta per ils currents finansials tranter il chantun e la nova vischnanca;*
- *finanziar parzialmain la nova via da colliaziun che duai vegnir construida tranter Breil e Vuorz;*
- *mantegnair las vias chantunalas existentas entaifer il perimeter da fusiun (status quo);*
- *resguardar eventualas ulteriuras tematicas tenor la pratica da la regenza.*

La regenza tira en consideraziun:

1. Tenor l'artitgel 64 da la constituziun chantunala (CC; DG 110.100) promova il chantun la fusiun da vischnancas per garantir che lur incumbensas vegnian

ademplidas en moda cunvegnetta ed economica. Tenor l'artitgel 93 da la lescha da vischnancas (LV; DG 175.050) sustegna il chantun fusiuns da vischnancas cun ina contribuziun da promoziun. Ils meds finanzials necessaris vegnan mess a disposiziun or da la finanziaziun speziala "gulivaziun da finanzas intercomunala" sin basa da l'artitgel 14 da la lescha davart la gulivaziun da finanzas en il chantun Grischun (lescha davart la gulivaziun da finanzas, LGF; DG 730.200). Tenor l'artitgel 2 da l'ordinaziun davart la gulivaziun da finanzas (OGF; DG 730.220) prepara l'uffizi da vischnancas ils conclus per contribuziuns da promoziun. En spezial fa el las calculaziuns necessarias e coordinescha entaifer il chantun las propostas che concernan differents secturs politics.

2. Il cussegl grond è sa fatschentà durant la sessiun da favrer 2011 cun dumondas strategicas davart la refurma da vischnancas e dal territori. A maun da totalmain 24 dumondas da princip ha el pudì prender posiziun davart las finamiras da la refurma ch'eran vegnidas proponidas da la regenza ed ha alura pudì fixar las conturas da las strategias da realisaziun correspondentas (missiva carnet nr. 8/2010-2011, p. 587 ss.). Il cussegl grond ha decidì cun gronda maiortad che fusiuns da vischnancas duain vegnir iniziadas vinavant da sut ensi e promovidas dal chantun (metoda "bottom up"). Uschia duai il dumber da vischnancas vegnir reducì fin l'onn 2020 a 50 fin 100 vischnancas, a lunga vista a main che 50 vischnancas.
3. Las suprastanzas da las trais vischnancas d'Andiast, da Breil e da Vuorz han decidì l'onn 2009 d'examinar detagliadamain ils avantatgs ed ils dischavantatgs resp. las schanzas ed ils privels d'ina fusiun da vischnancas. Ina gruppa da lavur è lura sa fatschentada cun las consequenzas pussaivlas d'ina fusiun. Ils 20 da settember 2011 (protocol nr. 870) ha la regenza concludì las prestaziuns chantunalas da promoziun per questa fusiun. Ella ha garantì a las vischnancas, en cas d'ina fusiun, ina contribuziun da promoziun da 3 300 000 francs sco er contribuziuns ad ovras da 3 000 000 francs. Differentas occurrenzas d'infurraziun han mussà che cunzunt la populaziun da Vuorz ha discutà en moda ordvart cuntraversa la dumonda dal perimeter raschunaivel e correct. Il project da quella giada è vegnì terminà cun las radunanzas communalas dals 20 da schaner 2012. Andiast ha acceptà cleramain il contract da fusiun cun 68 cunter 21

vuschs. Percunter ha la populaziun da Vuorz refusà la fusiun cun in resultat stretg da 101 cunter 110 vuschs. Ina votaziun a l'urna a Breil, ch'era fixada per pli tard, è daventada obsoleta. Ils arguments principals da quella giada a Vuorz cunter la fusiun eran d'ina vart il traffic da transit supplementar ch'ins temeava pervia da la via da colliaziun per Breil, da l'autra vart l'opziun d'ina fusiun entaifer il circol da Rueun, che steva anc en discussiun avant la fusiun da las vischnancas enturn Glion. La refusa da Vuorz ha gì consequenzas massivas per la vita sociala en la cuminanza dal vitg.

En il decurs da l'onn 2013 è vegnida inoltrada ina moziun che ha pretendì da reactivar il project da fusiun cun Breil. Il medem onn han autras votantas e votants inoltrà ina iniziativa che intenziunava ina fusiun cun Glion.

En collavuraziun cun il center per management d'administraziun (CMA) da la scola auta da tecnica ed economia (SATE) Cuirà è vegnids eruids – en il rom d'in project – ils avantatgs e dischavantatgs da las duas variantas e preschentads a la populaziun. Er la vischnanca d'Andiast è sa participada a quests scleriments. Ils 12 da zercladur 2016 han las duas radunanzas communalas decidì da vulair lantschar in project da fusiun concret cun Breil. Ad Andiast è resultada ina decisiun clera da 65 cunter 15 vuschs, a Vuorz percunter hai dà in resultat fitg stretg da 105 cunter 104 vuschs per il perimeter cun Breil.

4. Las trais vischnancas d'Andiast, da Breil e da Vuorz sa chattan en il medem spazi da promoziun. Cunquai che la dumonda davart il perimeter, che po vegnir acceptà da la majoritad, n'era betg clera a Vuorz, ha il chantun stuì sclerir tge effects ch'ina eventuala adattaziun dal spazi da promoziun pudess avair per las vischnancas vischinas. Cun la brev dals 3 d'avrigl 2014 ha il departament da finanzas e vischnancas supplitgà las vischnancas d'Andiast, da Breil e da Glion da prender posiziun davart in'eventuala midada dals spazis da promoziun existents. Las respostas pon vegnir resumadas sco suonda:

La suprastanza communal da Andiast beneventass ina fusiun cun Breil en spezial er resguardond il resultat da la votaziun dals 20 da schaner 2012 sco er la discussiun suandanta dals 17 da favrer 2012. Ella vesess differents avantatgs,

sche la fusiun cun Vuorz e cun Breil daventass realitad. Motivs per mantegnair il spazi da promoziun fissan en spezial l'orientaziun turistica, la collavuraziun en l'agricultura sco er la via da colliaziun che vegn spetgada. Percunter na sajan visibels nagins avantatgs tras ina fusiun cun Glion. Sumeigliantamain argumetesch la suprastanza communal da Breil. L'orientaziun economica e l'adempliment cuminaivel d'incumbensas, p.ex. en il sector da la scola, da l'agricultura, da la gruppa dals lavurers communal e forestals, dals pumpiers u dal provediment d'aua, sajan motivs per in avegnir cuminaivel da las trais vischnancas. Er la suprastanza communal da Glion ha signalisà sia prontezza per discurs da fusiun. Da vegl ennà existian colliaziuns en direcziun da Glion, saja quai per motivs da l'economia, da la scola, da la cultura u da l'avertura. La suprastanza considereschia ina fusiun cun Andiast e cun Vuorz schizunt sco rinforzament da la posiziun turistica da Glion.

Uschia n'èsi betg reussì d'eruir cleramain, sche ed eventualmain tge dischavantatgs che resultassan, en cas ch'ils spazis da promoziun existents vegnissan adattads. En la brev dals 13 da matg 2014 ha il departament precisà ch'i saja bain pussaivel da divider il spazi da promoziun existent, ma che las vischnancas d'Andiast e da Vuorz stoppian en mintga cas appartegnair al medem perimeter. I saja chausa da la populaziun da las duas vischnancas da decider, en tge direcziun – Breil u Glion – ch'ellas veglian s'orientar cuminaivlamain.

En consequenza da las decisiuns democraticas dals 12 da zercladur 2016 en las duas vischnancas a favur d'in project da fusiun cun Breil ed – ord vista summarica – sin basa dal cler consentiment da quest perimeter è la regenza da l'avis ch'i saja cunvegnent da mantegnair il spazi da promoziun existent Breil. Ella vegn a promover fusiuns entaifer quest perimeter, betg dentant fusiuns che surpassan il perimeter.

5. Er sch'ils effects positifs da fusiuns resultan principalmain tar las vischnancas, èsi cunvegnent e necessari per la regenza che las fusiuns da vischnancas vegnian promovidas materialmain ed immaterialmain tras il chantun. Bain n'èn las prestaziuns chantunalas betg l'argument central ed en spezial betg l'unic argument per fusiunar vischnancas. Ellas èn dentant in factur impurtant, per part

schizunt decisiv tar l'uschenumnada strategia da "bottom up". Decisiuns davart fusiuns da vischnancas n'han per il solit naginas schanzas da success tar las votantas ed ils votants, sche las perspectivas finanzialas da la vischnanca fusiunada èn mendras che quellas da l'atgna vischnanca fin ussa. La contribuziun chantunala da promoziun duai perquai gular d'ina vart ils currents da finanzas verticals che sa midan tranter il chantun e la vischnanca, da l'autra vart las differenzas orizontals, pia las disparitads infrastructuralas u finanzialas tranter las vischnancas che fusiuneschan. Las prestaziuns chantunals n'èn per il solit betg ablas d'eliminar tut las differenzas.

Per ch'il chantun possa pagar meds da promoziun, ston esser ademplidas differents premissas. Uschia ston las vischnancas che fusiuneschan esser situadas entaifer in perimeter da promoziun (missiva carnet nr. 8/2010-2011, p. 645). Sche quai n'è betg il cas, examinescha la regenza, sch'ina adattaziun è pussaivla e raschunaivla, senza che las vischnancas vischinas stoppian dentant acceptar in dischavantatg sproporziunà. Tuttas duas vischnancas èn situadas en il spazi da promoziun Breil (cf. cifra 4). Plinavant ston esser avant maun planisaziuns da finanzas fundadas e realistics per pudair calcular ils meds da promoziun, ma er documents correspundents per pudair conceder contribuziuns a favur da projects d'infrastructura. Tar il project qua avant maun èn ademplidas questas premissas formalas, uschia che questa fusiun po vegnir sustegnida cun prestaziuns chantunals da promoziun.

6. La promoziun materiala da fusiuns da vischnancas sa cumpona da las trais parts **pauschala da promoziun, contribuziun da gularaziun e prestaziuns spezialas**. Ultra da la promoziun materiala sustegna il chantun ils process da fusiun er en moda immateriala tras la cooperaziun gratuita da collavuraturas e collavuraturals dals uffizis chantunals.

La **pauschala da promoziun** importa tranter 150 000 e 300 000 francs per vischnanca, tut tenor il dumber da vischnancas che fusiuneschan. Cun questa graduaziun duain vegnir promovidas supplementarmain fusiuns da pliras vischnancas. Plinavant vegnan pajads 350 francs per abitanta u abitanta per las emprimas 3000 personas. Ina pauschala per rectifitgar las structurals vegn pajada

dal tuttatfatg u per part, sche la rectificaziun da las structurass che po vegnir spetgada è gronda. Cun quai dastgi normalmain vegnir fatg quint, sche pliras vischnancas fusiuneschan. Questa pauschala è da princip limitada a 2 milliuns francs. La fusiun qua avant maun porta ina rectificaziun structurala da la collavuraziun intercommunala. Differentas incumbensas sco l'administraziun, ils pumpiers, la scola ed il guaud pon vegnir ademplitas en il futur per gronda part tras la nova vischnanca. L'unitad economica contribuescha sia part al fatg ch'ins dastga supponer ina tscherta rectificaziun da las structurass. Igl è giustifitgà da conceder in quart da la pauschala cumplaina, pia **500 000 francs**.

La **pauschala da promoziun** vegn calculada sco suonda:

3 vischnancas	a fr.	150 000	fr.	450 000	
1799 abitant(a)s	a fr.	350	fr.	629 650	fr. 1 079 650
pauschala per la rectificaziun da las structurass					fr. 500 000
total pauschala da promoziun (arrundà)					fr. 1 580 000

La **contribuziun da gulivaziun verticala** resguarda d'ina vart il fatg ch'ils currents da finanzas, che van dal chantun a las vischnancas u viceversa, sa midan en consequenza da la fusiun. Dapi l'introducziun da la nova gulivaziun da finanzas il 1. da schaner 2016 concerna questa gulivaziun principalmain eventualas midadas da la gulivaziun da las resursas (GRes). Sch'i resultass presuntivmain ina reducziun da la gulivaziun da las grevezzas geografic-topograficas e da scola (GGG) pervia da la fusiun, po la regenza garantir che questas contribuziuns restian durant in temp transitoric da maximalmain 10 onns sin il nivel actual (art. 7 LGF).

Las calculaziuns simuladas sin basa da las cifras da 2017 mussan che la GRes sa reduciss per circa 9000 francs e che la GGG s'augmentass percunter per circa 65 000 francs. En consequenza da la fusiun da vischnancas resulta tut en tut ina prestaziun supplementara da la gulivaziun da finanzas. Pervia da quai na dovri ni ina contribuziun da gulivaziun verticala ni ina garanzia speziala per la GGG.

La **contribuziun da gulivaziun orizzontala** po cumpensar las differenzas finanzialas principalas tranter las vischnancas che fusiuneschan. In factur impurtant è il futur pe da taglia d'ina vischnanca. Plinavant ha quest pe da taglia ina impurtanza decisiva per il success d'in project da fusiun. Perquai conceda la regenza per regla – durant ina perioda adequata (5 onns) – ina gulivaziun dals pes da taglia fin a la taglia chantunala simpla per quellas vischnancas cun ina tariffa pli auta. Las tariffas da las vischnancas d'Andiast (125 pertschient) e da Vuorz (130 pertschient) èn pli autas. Igl è giustifitgà da conceder la gulivaziun dal pe da taglia per la fusiun qua avant maun. L'uffizi da vischnancas ha calculà questa gulivaziun dal pe da taglia cun **1 020 000 francs**.

Las duas vischnancas d'Andiast e da Vuorz stattan davant investiziuns pli grondas per lur providiments d'aua. Ils plans da finanzas mussan ch'i resulta in dischequiber finanziel considerabel en la finanziaziun speziala "providiment d'aua" da la vischnanca d'Andiast. Il motiv è in project d'investiziun da 4,27 milliuns francs per sanar il providiment d'aua. Quel na consumescha betg mo l'obligaziun existenta da 665 000 francs, mabain chaschuna – resguardond las entradas d'investiziun spetgadas – in pajament anticipà da 2,77 milliuns francs. En il rom da la consolidaziun dals trais quints resultass in subvenziunament transversal sproporziunà da questas investiziuns tras las finanziaziuns spezialas da Breil e da Vuorz. En il rom da la contribuziun chantunala da promoziun duai perquai vegnir concedida ina contribuziun da gulivaziun dad **1 000 000 francs**. Quests meds èn liads a l'intent e ston vegnir cudeschads tar la finanziaziun speziala "providiment d'aua". L'uffizi da vischnancas vegn a survegliar ch'ils meds finansials vegnian cudeschads ed utilisads correctamain.

Oz frequentan las scolaras ed ils scolars da las vischnancas d'Andiast e da Vuorz sco er da las fracziuns Rueun, Siat e Pigniu da la vischnanca da Glion il stgalim superiur a Rueun. Las scolaras ed ils scolars dal stgalim superiur da la vischnanca da Breil van a scola a Danis. Suenter la fusiun da las vischnancas èsi previs d'instruir las scolaras ed ils scolars d'Andiast e da Vuorz a Danis (Breil). Il stabiliment da scola Rueun, ch'è vegnì construi l'onn 1998, è en proprietad da la vischnanca da staziunament da Glion sco er da las duas vischnancas d'Andiast e da Vuorz. Per cuntanscher in detretschament cumplet da la pro-

prietad tranter la vischnanca futura da Breil e la vischnanca gia fusiunada da Glion en questa dumonda, stuess Glion pajar ina summa da 400 000 francs tenor las calculaziuns da l'uffizi da vischnancas. Igl è dentant previsibel che quai chaschunass tant da princip sco er areguard l'atezza da la summa lungas difficultads strusch schliablas tranter las duas vischnancas da Breil e da Glion. Tenor la regenza èsi cunvegnent da restituir – en il rom da la contribuziun da gulivaziun – la summa da **400 000 francs** calculada da l'uffizi da vischnancas. Questa summa vegn pajada pir suenter che la proprietad da l'immobiglia è vegnida detretschada cun vigur legala, q.v.d. suenter l'inscripziun en il register funsil. Avant l'entrada en vigur da la fusiun, che vegn promovida qua tras, ston las vischnancas d'Andiast, da Glion e da Vuorz declerar contractualmain ch'ellas sajan d'accord cun l'indemnisaziun eruida. L'uffizi da vischnancas sustegna las vischnancas en questas stentas. A medem temp sto l'uffizi er survegliar che las pretensiuns statuidas vegnian observadas.

L'artitgel 14 alinea 2 LGF permetta da pajar contribuziuns da promoziun a projects ed a studis. En cas d'ina fusiun vegn pajada ina contribuziun da **50 000 francs** sut quest titel sco part integrala da las prestaziuns chantunalas da promoziun.

La **contribuziun da gulivaziun** per la fusiun da las vischnancas d'Andiast, da Breil e da Vuorz importa:

gulivaziun orizzontala		fr.	2 420 000
<i>gulivaziun dal pe da taglia</i>	<i>fr.</i>		<i>1 020 000</i>
<i>gulivaziun da disparitads finanzia- ziun speziala "provediment d'aua" d'Andiast</i>	<i>fr.</i>		<i>1 000 000</i>
<i>chasa da scola Rueun</i>	<i>fr.</i>		<i>400 000</i>
gulivaziun dals custs dal project		fr.	50 000
total contribuziun da gulivaziun		fr.	2 470 000

La **contribuziun chantunala da promoziun** per la fusiun da las vischnancas d'Andiast, da Breil e da Vuorz importa:

pauschala da promoziun	fr.	1 580 000
contribuziun da gulivaziun	fr.	2 470 000
total contribuziun chantunala da promoziun	fr.	4 050 000

7. Cun las **prestaziuns spezialas** pon vegnir eliminads dischavantatgs che resultan tras ina fusiun u pon vegnir dads ulteriurs impuls per ina fusiun.

a. Contribuziun a projects d'infrastructura

La promoziun chantunala po vegnir concedida per cofinanziar **projects d'infrastructura**, sche quels èn indispensabels, sch'els resultan tras ina idea regiunala u sch'els pudessan engrevgiar sproporziunadamain la nova vischnanca. La contribuziun correspudenta sto vegnir cudeschada per l'intent specific, uschia ch'ella na figurescha betg entaifer la contribuziun chantunala da promoziun ordinaria. L'uffizi da vischnancas sto controllar en moda cunvegna ch'ils projects d'infrastructura vegnian reglads, finanziads e quintads giu correctamain ord vista da la contabilitad.

Ina fusiun da las trais vischnancas è mo realistica e raschunaivla, sch'igl exista ina via da colliaziun directa tranter Breil e Vuorz. La meglieraziun generala da Breil Vitg resp. il project da sanaziun da las vias champestras da Vuorz porscha la schanza da pudair construir questa via da colliaziun. Ils scleriments preliminars correspundents tar la confederaziun èn stads positivs. Suentar la deducziun da las contribuziuns federalas e chantunalas vanzan custs restants da circa 4 milliuns francs per la nova vischnanca. Perquai ch'ils custs d'investiziun stattan en in connex direct cun la fusiun, èsi giustifitgà da pajar ina pauschala da **2 000 000 francs** per cas spezialas.

b. Renunzia a restituziuns da contribuziuns chantunalas

Las vischnancas possedan differents edifizis sco chasas da scola, chasas communalas u lavuratoris communalas ch'èn vegnids cofinanziads cun contribuziuns chantunalas e cun contribuziuns da la gulivaziun da finanzas. Sche la fusiun da

vischnancas en dumonda avess da reussir, na vegniss ina part da questas localitads betg pli duvrada per incumbensas communalas en il senn pli stretg en il decurs dals proxims onns, pervia da la reorganisaziun previsibla en la nova vischnanca. Sin basa da questa situaziun da partenza èsi gist, sche eventualas midadas d'utilisaziun vegnan pussibilitadas da vart da las autoritads da subvenziun, senza che la nova vischnanca stoppia restituir las contribuziuns survegnidas.

c. Surpigliada dals custs da las adattaziuns da las ovras da mesiraziun

En consequenza da fusiuns da vischnancas ston las ovras communalas da mesiraziun vegnir armonisadas e reunidas en in'ovra da mesiraziun unitara. Ils contracts da revisiun currentes ston vegnir desditgs per quest intent observond in termin da 12 mais. La lescha chantunala da geoinformaziun (LCGeo; DG 217.300) regla en l'artitgel 19 litera c ed en l'artitgel 30 alinea 2 ils custs ch'il chantun surpiglia per las adattaziuns necessarias da las ovras da mesiraziun. Talas adattaziuns en il rom da fusiun da vischnancas èn d'in interess chantunal extraordinari, uschia ch'ils custs vegnan surpigliads dal chantun.

d. Traffic public

La lescha davart il traffic public en il chantun Grischun (LTP; DG 872.100) regla tranter auter la furma da l'avertura per il traffic cun servetschs da transport publics en il chantun. Differenzià vegni tranter la colliaziun da basa, la colliaziun supplementara e la colliaziun detagliada. Tenor l'artitgel 11 alinea 2 LTP han las vischnancas il dretg sin ina colliaziun da basa e sin ina colliaziun supplementara en il senn d'ina mobilitad minimala. Lingias entaifer ils cunfins comunals valan da princip sco traffic local che sto vegnir finanzià da la vischnanca. In'exceptiun è la colliaziun da fracziuns communalas. Tenor l'artitgel 11 alinea 3 LTP decida la regenza en in tal cas davart il dretg sin ina colliaziun. La pratica è quella ch'ina lingia vegn attribuida al traffic regional, sch'ils abitadis sa chattan en ina tscherta distanza in da l'auter e sche la fracziun ha per regla almain 60 abitantas ed abitants. En cas da fracziuns cun main che 60 personas vegni examinà da cas a cas, sch'il chantun po garantir la colliaziun da basa.

En il perimeter dal project da fusiun existan las suandantas lingias dal traffic public:

90.461 Tavanasa-Danis-Dardin-Breil

90.424 Glion-Vuorz-Andiast

Tut las vischnancas resp. fracziuns colliadas han dapli che 60 abitantas ed abitants, uschia che tuttas duas lingias èn attribuidas al traffic regional. Quai na sa mida er betg sunter ina fusiun da las vischnancas. En il rom da la procedura d'urari tschertgan la vischnanca, l'interpresa da transport ed ils uffizis chantunals ina soluziun uschè optimala sco pussaivel per il transport da scola.

e. Vias da colliaziun

Tenor la lescha vertenta davart las vias (LVias; DG 807.100) ha mintga vischnanca politica il dretg d'ina colliaziun chantunala (art. 7 al. 1 LVias). Il medem vala per ina fracziun d'ina vischnanca, sch'ella ha almain 30 abitantas ed abitants permanents (art. 7 al. 2 LVias). D'ina abjudicaziun da la via chantunala da colliaziun per l'anterior abitadi principal vegni desistì, sch'il dretg da colliaziun scrudass en consequenza da la fusiun da vischnancas (art. 7 al. 5 LVias), q.v.d. sch'ina anteriura vischnanca daventa ina fracziun en il senn da la lescha davart las vias. Per quellas vias, nua che quai n'è betg il cas, po la regenza – tenor l'artitgel 9 alinea 5 LVias – chattar ina soluziun adequata che n'engrevgescha betg supplementarmain la nova vischnanca.

Entaifer il perimeter da fusiun èn, ultra da la via sursilvana sco colliaziun principala, ils suandants trajects en proprietad dal chantun:

723.28	via d'Andiast	colliaziun via sursilvana – Andiast	6,12 km
723.29	via da Tavanasa	colliaziun via sursilvana – Tavanasa	0,34 km
723.30	via da Breil	Tavanasa – Breil	5,30 km
723.31	via da Capeder	Dardin – Capeder	1,43 km

Naginas da questas vias n'èn pertutgadas d'ina eventuala abjudicaziun, uschia ch'i na dovra nagina garanzia speziala da la regenza.

f. Prestaziuns immaterialas dal chantun

Ultra da las prestaziuns materialas e da las prestaziuns spezialas cuntegnan las prestaziuns chantunals da promoziun er la cussegliaziun gratuita dals uffizis chantunals – en spezial da l'uffizi da vischnancas – per lavurs che stattan en connex cun la fusiun da vischnancas. En cas ch'il pievel approvass la fusiun da vischnancas, duai l'uffizi da vischnancas accompagnar la fusiun sin giavisch e star a disposiziun gratuitamain durant la fasa da realisaziun.

8. Igl è previs d'integrar en il contract da fusiun in artitgel davart la via da colliaziun planisada tranter Breil e Vuorz: *Denter ils vischinadis da Waltensburg/Vuorz e Breil/Brigels vegn realisau ina via communal. Per tal intent vegn en la rama d'ina meglieraziun generala approbau in credit ell'altezia da x milliuns francs. La via ei dedicata sco via da colligaziun communal denter ils vischniadis ed ei da construir aschia, ch'ella promova buca il traffic da transit. Ei vegn relaschau in scamond da carrar per autos da vitgira ed autocars. (...).*

En quest regard sa tschentan differentas dumondas giuridicas che vegnan scleridas qua sutvart.

a. Unitad da la materia

Il princip da l'unitad da la materia scumonda da votar en in unic project da votaziun davart pliras dumondas che n'han nagin connex intern ina cun l'autra. En il cas qua avant maun stoi vegnir respundi, sche la dumonda da la fusiun da vischnancas po – sco previs en il contract da fusiun – vegnir colliada cun la dumonda da construcziun d'ina via da colliaziun u sche questas duas dumondas ston eventualmain vegnir suttamessas a las votantas ed als votants en dus projects separads.

La noziun "unitad da la materia" è enconuschentamain e senza dubi difficila da chapir. Tenor la giurisdicziun resulta il princip da l'unitad da la materia or dal dretg da las votantas e dals votants sin la furmaziun libra da l'opiniun (art. 34 al. 2 da la constituziun federala). El duai garantir che las votantas ed ils votants pon exprimer lur voluntad efectiva en ina votaziun materiala. Quai n'è betg il cas, sche duas u pliras dumondas specificas (materias) vegnan colliadas ad in

project da votaziun, cun la consequenza che las votantas ed ils votants han mo la pussaivladad ubain d'approvar l'entir project, cumbain ch'els dischapprovasan ina u tschertas parts, ubain da refusar il project, cumbain ch'els beneventassan l'autra u las autras parts (cf. decisiun dal Tribunal federal [DTF] 129 I 366 ss. cun ulteriuras infurmaziuns). En la DTF citada vegni er anc ditg ch'in project da votaziun dastga – tenor il princip da l'unitad da la materia – da princip mo avair in champ material e che duas u pliras dumondas specificas e materias na dastgan betg vegnir unidas ad in'unica dumonda da votaziun, sch'ellas n'han nagin connex material intern ina cun l'autra. Decisiv è il connex material intern da las singulas parts d'in project da votaziun. Pretendì vegni ch'ina tscherta materia u la medema materia saja pertutgada, che las singulas prescripziuns stabilidas per in tschert intent stettian en in connex ina cun l'autra e persequiteschian la medema finamira u ch'il connex material n'existia betg mo en regard puramain artificial, subjectiv u politic (DTF 129 I 366, 371). Il connex intern pretendì possia eventualmain resultar d'ina consideraziun logica, per exempel sch'ina part premetta l'autra e sch'ina part na fa nagin senn raschunaivel senza l'autra part. Ina colliaziun tranter las singulas parts po resultar d'ina finamira unitara u d'in intent cuminaivel. Plinavant menziunescha la giurisdicziun dal tribunal federal er ch'il princip saja da natira relativa e stoppia vegnir considerà sut l'aspect da las relaziuns concretas (p.ex. DTF 129 I 366, 372; 128 I 190 consideraziun 3.2; 123 I 63 consideraziun 4). La finala menziunescha la giurisdicziun er che las votantas ed ils votants n'han nagin dretg costituziunal che singulas parts, forsa spezialmain impurtantas d'in project da votaziun, las vegnian suttamessas separadamain a la votaziun; anzi, els ston sa decider er lura per l'approvaziun u per la refusa da l'entir project da votaziun, sch'els en d'accord mo cun singulas prescripziuns resp. sch'els refusan singulas disposiziuns (DTF 129 I 366, 373).

En il cas qua avant maun poi senz'auter vegnir constatà ch'il connex tranter la via e la fusiun resulta d'ina consideraziun logica, perquai ch'ina chaussa (la fusiun) premetta l'autra chaussa (la via) e perquai ch'ina chaussa na fa nagin senn practic u raschunaivel senza l'autra chaussa. Perquai che la via vegn construida mo en cas d'ina fusiun e perquai ch'ella duai vegnir prevista e concepida per il traffic intercommunal, che vegn probablmain a s'augmentar tras la fusiun,

è il connex logic tranter la fusiun e la via in fatg evident. Senza dubi vegnan las duas parts colliadas ord vista da las votantas e dals votants e da l'expressiun da lur voluntad sin fundament da la cuntraversa politica vertenta, quai che suttastritga medemamain il connex material intern. Ina renunzia a la construcziun da la via pudess esser in motiv per refusar la fusiun. Cun auters plets: Tgi che approvescha la via, approvescha er la fusiun e viceversa. Il connex material è plinavant er dà, perquai ch'i na vegnan fatgas – tenor la pratica – naginas pre-tensiuns exageradas envers l'unitad da la materia. Quai sa mussa particular-main er en la giurisdicziun dal tribunal federal ch'è reconuschidamain genera-rusa en questa dumonda (cf. DTF 129 I 366, 373 cun ulteriuras infurmaziuns).

b. Restricziun da traffic sin la nova via da colliaziun

Tenor l'artitgel 7 alinea 1 da la lescha introductiva tar la lescha federala davart il traffic sin via (LItLTV; DG 870.100) regla la vischnanca sezza il traffic local sin vias communalas cun excepziun da las limitaziuns da la sveltezza. Singulas ordinaziuns da traffic, sco p.ex. quellas cun signals da prescripziun, che cumpiglian er il scumond da passagi previs u la restricziun sin vehichels a motor levs e sin motos u sin tschertas uras, ston vegnir approvadas ordavant da la polizia chantunala. Suenter la decisiun chantunala d'approvaziun sto la vischnanca exponer publicamain l'ordinaziun da traffic intenziunada durant 30 dis e publitgar sia decisiun (art. 7 al. 2, art. 8 al. 1 frasa 2 LItLTV). Sche la vischnanca vul concluder – ultra da las permissiuns excepziunalas ch'èn gia previsas tras la lescha (p.ex. art. 5, art. 8 al. 1 frasa 1 LItLTV) – anc autras excepziuns da las ordinaziuns da traffic respectivas, sto ella reglar quai en in relasch general abstract (art. 8 al. 1 LItLTV). Quest relasch communal na sto betg vegnir approvà tras l'autoridad chantunala; la polizia chantunala cusseglia unicamain las vischnancas.

La vischnanca ha pia ina tscherta autonomia da reglar en in agen relasch las excepziuns da l'ordinaziun da traffic generala sin la nova via communal da colliaziun prevista. Sche las permissiuns excepziunalas previsas da la vischnanca correspundan en mintga cas al dretg surordinà resp. a la pratica giudiziala, stuess vegnir examinà en in cas dispitaivel tras la dretgira administrativa.

La regenza concluda:

1. Per la fusiun da las vischnancas d'Andiast, da Breil e da Vuorz vegn garantida ina contribuziun da promoziun da **4 050 000 francs** or da la finanziaziun speziala "gulivaziun da finanzas intercommunala". Las pretensiuns u las cundiziuns ch'èn menziunadas en las consideraziuns davart las singulas posiziuns ston vegnir resguardadas.
2. Per la construcziun da la via da colliaziun tranter Breil e Vuorz vegn garantida ina contribuziun liada a l'intent da **2 000 000 francs** or da la finanziaziun speziala "gulivaziun da finanzas intercommunala". L'uffizi da vischnancas vegn incumbensà da survegliar la cudeschaziun, la finanziaziun ed il rendaint.
3. I vegn desistì da pretender ina restituziun da las contribuziuns da subvenziun, en cas che stabiliments d'infrastructura vegnan duvrads per auters intents.
4. En il rom da sias pussaivladads vegn la regenza ad intervegnir en moda positiva per mantegnair la purschida da las lingias dal traffic public. Las lingias existentas vegnan attribuidas al traffic regional.
5. Ils custs per las adattaziuns necessarias da las ovras da mesiraziun suenter la fusiun vegnan bunifitgads sur il conto 36322101 "Contribuziuns a vischnancas per la mesiraziun uffiziala".
6. La cussegliaziun specifica da l'uffizi da vischnancas che stat en connex cun la fusiun da vischnancas na vegn betg messa a quint durant 2 onns a partir da l'entrada en vigur da la fusiun.
7. Las garantias valan cun la resalva che las vischnancas ed il cussegl grond concludian definitivamain la fusiun fin il pli tard la fin da l'onn 2018. La contribuziun vegn pajada a norma dals meds finansials disponibels resp. dals credits approvads.

8. Comunicaziun a la vischnanca d'Andiast, chanzlia communal, Via Principala 40, 7159 Andiast, a la vischnanca da Breil, Via Principala 32, chascha postala 61, 7165 Breil, a la vischnanca da Vuorz, Cadruvi 38c, 7158 Vuorz, al center per management d'administraziun CMA da la scola auta da tecnica ed economia Cuir, dr. iur. Ursin Fetz, Comercialstrasse 22, 7000 Cuir, al secretariat dal departament da giustia e polizia, lic. iur. Claudia Hartmann Lüscher, mandra dal servetsch giuridic, a la polizia chantunala dal Grischun, maiora Barbara Hubschmid, scheffa da la polizia da traffic, Ringstrasse 18, 7000 Cuir, a l'uffizi d'agricultura e da geoinformaziun, a l'uffizi per il svilup dal territori, a l'uffizi da construcziun bassa, a l'uffizi d'energia e da traffic sco er a l'uffizi da vischnancas.



En num da la regenza

La presidenta:

B. Janom Steiner

Il chancelier:

dr. C. Riesen